

res vedkommende måske anført blandt smedene, som det dengang var almindelig skik. Hvis også kirkebøger og folketællinger var blevet inddraget i undersøgelsen, havde det måske været muligt at give en mere nøjagtig beskrivelse af borgerskabets sammensætning og forskelle gennem tiderne, men det ville måske have medført så meget forøget arbejde, at det ville have sinket udgivelsen, og undersøgelsen ville være gået ud over den ramme, der var fastlagt. På samme måde berører bogen kun periferisk Ribes borgerlige arkitektur ved et kort over forholdet mellem gavlhuse og langhuse, skønt der kunne være meget at sige om denne side af byens udvikling og de påvirkninger, der har været med til at forme den, men det ville have krævet en kostbar udvidelse af bogen, og et andet kort over bygningernes højde 1870 har heller ikke et arkitekturhistorisk sigte, men kan ses i sammenhæng med borgernes sociale og økonomiske placering.

Alle disse indvendinger er dog ubetydelige i forhold til det store materiale, som er samlet, og det vil i fremtiden blive udgangspunktet for et nærmere studium af byens indre historie. Bogen må heller ikke ses isoleret. Dens oplysninger skal betragtes i sammenligning med tilsvarende kommende skildringer af Køge, Randers, Stege og Svendborg (hver repræsenterende en type) og andre byer i Norden, og materialet må være ensartet, så en gyldig vurdering forudsætter, at skildringerne af de andre byer foreligger, hvis der skal dømmes om det storslåede arbejde på rette måde. Den internationale karakter illustreres ved, at bogen bringer en engelsk og en dansk tekst jævnsides. Foreløbig må det fremhæves, at værket sammen med de andre skildringer af Ribe detaljeret belyser bysamfundets snævre historie, men at dets mere vigh-

ge mål er at danne grundlaget for et komparativt studium af den nordiske købstad sammen med andre beskrivelser af områdets byer.

Helge Søgaard

Kristian Jensen: *Latinskolens Dannelse – latinundervisningens indhold og formål fra reformationen til enevældens*. (Museum Tusculanum, 1982). 263 s.

Bogen er en omarbejdet guldmedaljeafhandling om latinundervisningen i de dansk-norske skoler 1536-1660. Ganske vist er den lidt vel bundet til forordninger og reglementer med flere normative kilder, der ikke nødvendigvis altid afspejler virkeligheden eksakt, samt til klager, en righoldig, men ofte besværlig kildegruppe. Men læseren opnår et betydeligt indblik i latinskolens emnekreds, hvor især Cicero og Terents synes at dominere. Men selv om lærebogsstridigheder m.m. tager en del plads op, turde det være vanskeligt for en ikke-specialist at forstå, hvad tidens pædagogiske debatter (f.eks. den ramistiske strid) egentlig gik ud på.

Et velment forsøg på at indkredse skoleelevernes sociale oprindelse strander uhjælpeligt på materialets utilstrækkelighed (når man lejlighedsvis blot kan identificere 15%, bliver selv de forsigtigste konklusioner intetsigende, i værste fald vildledende). Og nok var latin grundlaget for den lærde skole; men det er, som om forfatteren ikke indser, hvilken enorm og givet yderst tidkrævende rolle sang og musik da spillede (og det ikke mindst, fordi disse discipliner ofte udgjorde skoles som elevers økonomiske basis).

Af størst interesse er behandlingen af et halvhundrede bevarede stile fra 1631-32 (desværre alle fra folk, der

dumpede ved universitetets optagelsesprøve), der sammen med tilsvarende materiale (f.eks. en række fragmenter fra Herlufsholm) synes at bestyrke forfatterens almene opfattelse, at 1632-forordningen hovedsageligt efterlevedes i praksis.

Troels Dahlerup

Åge Fasmer Blomberg: *De magre år. Odense 1600-1700*. (Odense Universitetsforlag, 1980). 458 s., 200,85 kr.

Odenses 100 års jubilæum i 1988 skal fejres grundigt, og det gøres bl.a. med udsendelsen af et stort 10 binds værk om byens historie. Nærværende bind dækker blot 40 år af byens historie, men fylder til gengæld ca. 450 sider. Resultatet er da også blevet en umådelig grundig behandling, der lykkeligvis ses og beskrives på baggrund af landets almindelige historie. Selv om det er et stort ambitiøst projekt, så kan hele periodens historie ikke behandles så indgående, som Blomberg her har gjort, da det ville kræve op mod 10.000 tryksider og dermed hele 20 bind af nærværende omfang.

Bindet har fået titlen »De magre år«, og dermed refererer titlen til årene efter svenskekrigen, en periode forfatteren har behandlet i sin meget omfattende disputats »Fyns vilkår under svenskekrigene«. Forfatteren er derfor uhyre fortrolig med perioden, med sine kilder og de behandlede områder. Alt i byen belyses: de økonomiske forhold, herunder skatteudskrivning, bystyret, borgerskabet, øvrigheden foruden erhvervsliv med handel, håndværk og skibsfart og hele det kulturelle område med skole og kirke foruden naturligvis de sociale forhold. Alt bærer præg af forfatterens grundighed og indgående kendskab til sin by og til kil-

dematerialet. Den nysgerrige læser kan derfor med stort udbytte studere forfatterens omhyggelige noter og kildehenvisninger.

Henrik Fode

Niels Simonsen (udg.): *Verdslig barok. En antologi 1667-1756*. (Borgen, u.å.)

Med støtte fra Forskningsråd og Carlsbergfond søger udgiveren med denne bog angiveligt »at rehabilitere den verdslige barokpoesi«. Med gode indledende noter og introduktioner til forfatterskaberne præsenteres uddrag af 25 baroklyrikeres verdslige arbejder. Det er spændende og morsomt, og der ligger utvivlsomt materiale, der kunne udnyttes i en større sammenhæng af kulturhistorikere.

Ib Gejl

K.-G. Andersson, S. Dyrvik, G.A. Gunnlaugsson, U. Johanson, H. Jørgensen, J. Kowalik, S. Malmberg, P. Pulma: *Opdagning av fattigdommen. Sosial lovgivning i Norden på 1700-talet*. (Universitetsforlaget, Oslo, 1983) 456 s., 160 no. kr.

Det foreliggende værk er den anden publikation i det fællesnordiske projekt, der har som formål at kaste lys over beslutningsprocesserne inden for den offentlige forvaltning i Norden i 1700-tallet. Hensigten er at sammenligne deres forløb inden for datidens to meget forskellige statsformer, den dansk-norske enevældige stat på den ene side og Sverige-Finlands repræsentative styre på den anden side. Projektets første publikation behandlede statsadministrationen i Norden i 1700-tallet. Denne bog om fattigvæsenet behandler det således som et middel til at